

Підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності в умовах воєнного стану

*Кисленко Дмитро Петрович¹, Радзієвський Ростислав Михайлович²,
Іванов Владислав Дмитрович³, Новік Ярослав Сергійович⁴*

Опубліковано	Секція	УДК
27.01.2023	Освіта/Педагогіка	377

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7596557>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті представлено цілісне вивчення проблеми щодо підвищення кваліфікації фахівця з охоронної діяльності в умовах воєнного стану.

Визначено, що основною метою підвищення кваліфікації фахівців охоронної діяльності забезпечення на високому рівні професіоналізму, культурного та інтелектуального розвитку, які зможуть максимально реалізовувати свої професійні компетентності, що орієнтовані на захист особистої та майнової безпеки.

З'ясовано, що важливе значення в процесі підвищення кваліфікації фахівців охоронної діяльності набувають інформаційні технології, що відкривають їм доступ до нетрадиційних джерел інформації, та забезпечують можливості для реалізації креативності, оволодіння й фіксації навичок, проведення занять зі стрільби на полігонах та відпрацювання на них тактичних прийомів у комплексі з фізичними навантаженнями, а також ознайомлення з основними натівськими засобами захисту та новими зразками зброї і техніки

В процесі підвищення кваліфікації фахівців охоронної діяльності з метою оптимізації рівня оволодіння тактичними прийомами та правилами сучасними зразками зброї, необхідно більше проводити заняття на полігонах (тирах) з використанням інформаційних технологій, що дозволить покращити навички прицільної, швидкісної, влучної та тактичної стрільби.

Зроблені висновки, що в процесі підвищення кваліфікації фахівців охоронної діяльності необхідно використовувати сучасні інформаційні технології у самостійній діяльності цих фахівців, що сприятиме: розвитку різних видів мислення; організаційних та комунікативних здібностей; формуванню вмінь приймати правильні рішення або пропонувати різні варіанти вирішення ситуацій екстремального характеру;

¹ доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом, <https://orcid.org/0000-0001-6929-4236>

² кандидат педагогічних наук, доцент, доцент спеціальної кафедри №1, Інститут управління державної охорони України, Київський національний університет імені Т.Г.Шевченка, <https://orcid.org/0000-0002-0047-9336>

³ слухач, Інститут управління державної охорони України, Київський національний університет імені Т.Г.Шевченка, <https://orcid.org/0000-0002-8318-7688>

⁴ слухач, Інститут управління державної охорони України, Київський національний університет імені Т.Г.Шевченка, <https://orcid.org/0000-0003-3825-4842>

формуванню інформаційної культури, умінь обробляти матеріал; здійснювати експериментальну та дослідницьку діяльність.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, професійна компетентність, інформаційні технології, фахівець з охоронної діяльності, інформаційно-комунікаційні технології.

Improving the qualifications of security activities under the conditions of marital state

Annotation. The article presents a holistic study of the problem of improving the qualifications of a specialist in security activities under martial law.

It was determined that the main goal of improving the qualifications of security specialists is to ensure a high level of professionalism, cultural and intellectual development, which will be able to maximally implement their professional functions aimed at protecting the individual or his property resources.

It has been found that information technologies that provide them with access to non-conventional information and provide opportunities for creativity, mastery and fixation of skills, conducting shooting classes at firing ranges and practicing tactics receptions in a complex with physical loads, as well as familiarization with the main NATO means of protection and new types of weapons and equipment

In the process of improving the qualifications of security specialists in order to optimize the level of mastery of tactical techniques and rules of modern types of weapons, it is necessary to conduct more classes at firing ranges (shooting ranges) with the use of information technologies, which will improve the skills of aiming, high-speed and tactical shooting.

It was concluded that in the process of improving the qualifications of security specialists, it is necessary to use modern information technologies in the independent activities of these specialists, which will contribute to: the development of different types of thinking; organizational and communication skills; formation of the ability to make the right decisions or offer different options for solving situations of an extreme nature; formation of information culture, ability to process material; to carry out experimental and research activities.

Keywords: professional development, professional competence, information technologies, specialist in security activities, information and communication technologies.

Вступ

Постановка проблеми. Сучасна система освіти в Україні зазнала значних змін в результаті розвитку респіраторного захворювань COVID-2019 та російської агресії до України. Перш за все, змінюється інтенсивність та якість професійної підготовки фахівців різних професій, і насамперед фахівців з охоронної діяльності. Державі потрібні інтелектуально та професійно підготовлені фахівці, які володіють сучасними формами та видами збройної боротьби; здатні на всіх етапах своєї службової кар'єри здобувати нові знання; мати морально-психологічну підготовку в мирний та воєнний час, діяти в ризиконебезпечних ситуаціях; експлуатувати й застосовувати сучасні системи озброєння.

У зв'язку з тим, що українське населення перебуває в умовах воєнного стану, саме інформація стала головним і важливим компонентом існування людини, а інформаційні технології стали рушійною силою суспільного розвитку. Важливе значення у сучасних умовах відіграє підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності щодо використання інформаційних технологій в професійній діяльності, це пов'язано з тим, що крім професійного володіння основами своєї спеціальності, технічними, соціально-гуманітарними науками, важко залишити без уваги ознайомлення та набуття навиків

оволодіння технічними новинками, тобто мова йде про їх включеність у світовий інформаційний простір; формування навиків успішної організації та підтримки професійних та випадкових інформаційних процесів; вміння грамотно оперувати інформаційними ресурсами та застосовувати різні технічні засоби.

Поширення інформаційних технологій в системі освіти особливо з початком респіраторного захворювань COVID-2019 та збройною агресією Росії проти України стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення. А підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності в умовах воєнного стану характеризується активним пошуком нових підходів до освітньої діяльності, інноваційних форм організації освітнього процесу, результативних педагогічних та інформаційних технологій. Саме тому актуальним є вивчення основних аспектів підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі проведеного аналізу щодо порушеного питання, можна констатувати, що в наукових джерелах представлені різні наукові погляди вчених, серед яких необхідно виділити: О. Бандурка, В. Бублика, В. Бондаренка, В. Деркача, В. Пліска, В. Тюріна, які займалися вивченням формування у фахівців-правоохоронців професійних компетентностей та професіоналізму. А, наприклад, О. Балагур, О. Діденко, Б. Олексієнко, О. Сафін приділяли увагу процесам оптимізації професійної підготовки прикордонників. Інші науковці: Г. Артюшин, В. Манько, С. Сливка, С. Шевцов у своїх наукових дослідженнях вивчали підвищення кваліфікації співробітників служби безпеки України.

Отже, відповідно до проведеного системного аналізу наукових праць вчених, можна зробити висновок, що цілісне вивчення проблеми підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності в умовах воєнного стану не було реалізоване, тому потребує детального розгляду.

Мета статті – комплексне вивчення проблеми підвищення кваліфікації фахівця з охоронної діяльності в умовах воєнного стану.

Результати

Сьогодні в умовах воєнного стану, важлива роль відводиться організації підвищення кваліфікації фахівця з охоронної діяльності стосовно застосування інформаційних технологій у процесі реалізації професійної діяльності.

Концепція підвищення кваліфікації з інформаційних технологій фахівця з охоронної діяльності у навчальних закладах відображає положення стосовно їх підготовки за допомогою системного підходу до застосування змісту, методів, засобів і форм навчання, і насамперед, індивідуального підходу, який сприятиме гармонійному розвитку фахівця з охоронної діяльності у сфері інформаційних технологій [5, с. 117]

Аналізуючи чинні законодавчі акти, було відмічено, що у них робиться акцент на важливості змін змісту та форм організації освітньої діяльності, створення інноваційних освітніх стратегій підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності. Відповідно до отриманих результатів проведеного аналізу сучасного стану підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності, а також її навчального та методичного забезпечення, можемо констатувати, що у фахівців не сформована на достатньому рівні цілісна система знань і професійних умінь для подальшого вирішення професійних завдань з охоронної діяльності, не вистачає уваги до інтересів і потреб фахівців у вираженні свого потенціалу, самостійності, що значно знижує їх мотивацію до освітньої та професійної діяльності, формування більш високого рівня громадянської культури та наявності автономної свідомості, прояв патріотизму, високої моральності, здоров'я збережувальної поведінки.

А у зв'язку з тим, що Україна перебуває в умовах воєнного стану, то важливим, на наш погляд, в процесі підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності є не лише сформованість у них поглиблених професійних знань і практичних навичок щодо швидкого оволодіння сучасними технологіями, але і уміння передбачувати та орієнтуватися в екстремальних ситуаціях за різним видом складності в процесі реалізації професійних завдань, приймати правильні та логічні рішення тощо.

Як зазначають вчені Р. Гуревич, О. Шестопалюк, Л. Шевченко, до одного з головних завдань підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності належить застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Відповідно до проаналізованих нормативно-правових актів, що спрямовані на регулювання інформаційної сфери необхідно підкреслити, що останнім часом, українські законодавчі документи в інформаційній сфері доповнені деякими новими законами, а саме: Законом України від 02.10.1992 № 2657-XII «Про інформацію», Законом України від 31.05.2005 № 2594-IV «Про захист інформації в автоматизованих системах», Законом України від 25.06.1993 № 3322-XII «Про науково-технічну інформацію», «Національною програмою інформатизації» 04.02.1998 № 74/98-ВР тощо.

Прийняття вище зазначених нормативно-правових актів демонструє, що освіта в сучасних реаліях не може бути без врахування інформаційного та технічного компонента, що забезпечують перш за все інноваційні комп'ютерні технології.

Тому, на наш погляд, підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності в умовах воєнного стану має базуватися на таких головних положеннях, які представлені на рис. 1:

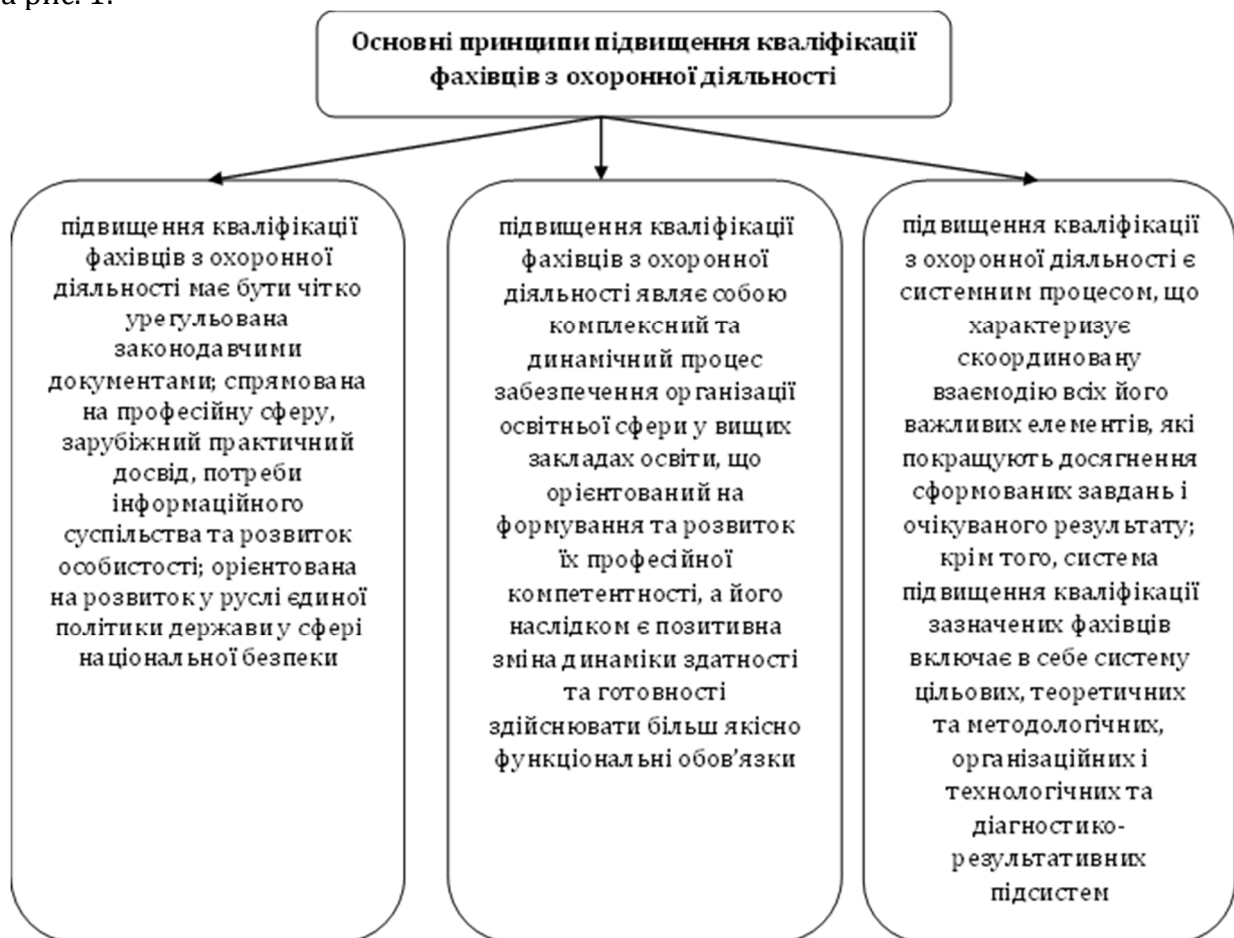

Рис. 1. Основні принципи підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності

Основною метою підвищення кваліфікації фахівців охоронної сфери є забезпечення на високому рівні професіоналізму, культурного та інтелектуального розвитку, які зможуть максимально реалізовувати свої професійні функції, що орієнтовані на захист особистості та майнової безпеки.

Крім того, було проведеного дослідження, де фахівці охоронної діяльності мали можливість самостійно оцінити використання інформаційних технологій та засобів мультимедіа в освітній сфері, насамперед, під час самостійної роботи. На основі проведеного дослідження, були отримані наступні результати, де 45 % опитуваних оцінюють свої знання, що відносяться до використання сучасних інформаційних технологій у самостійній роботі на достатньому, 31% - високому рівні, і 24% респондентів визначили свої знання як низькі. Тому вважаємо за необхідне представити отримані результати схематично.

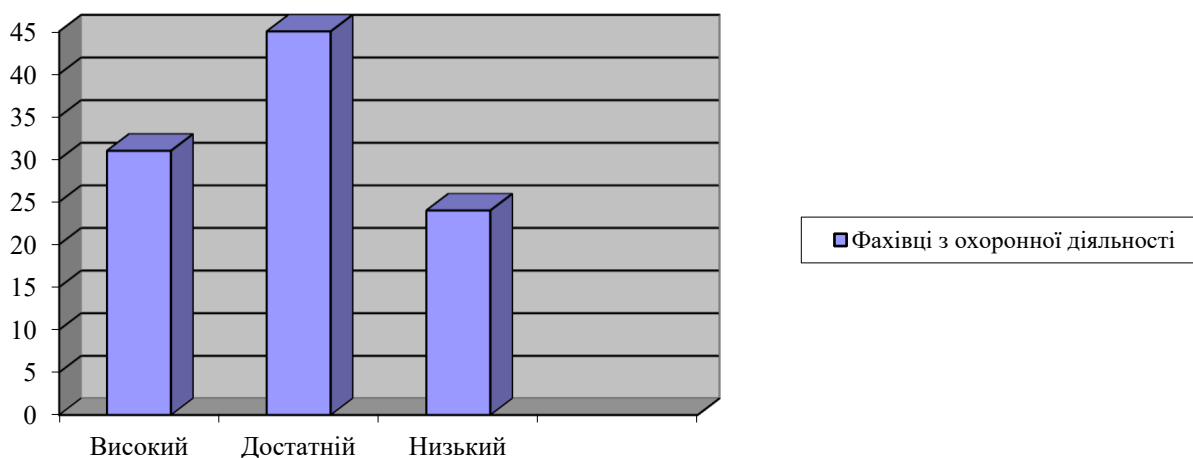

Рис. 2. Самооцінювання фахівцями з охоронної діяльності використання інформаційних технологій у самостійній діяльності

Крім того, як показує практичний досвід, для фахівців охоронної діяльності характерний низький рівень сформованості інформаційної культури та грамотності в інформаційній сфері, а саме вони є компонентами й показниками інформаційної компетентності. Погоджуємось з науковими поглядами вченої О. Спіріної, яка зазначала, що інформаційно-комунікаційні технології являють собою підтверджену здатність індивіда самостійно та відповідально застосовувати інформаційно-комунікаційні технології на практиці з метою задоволення своїх потреб і вирішення суспільно важливих проблем. Крім того, О. Спіріна запропонувала рівні змістовного наповнення інформаційно-комунікаційних компетентностей та охарактеризувала їх індикатори, що були побудовані відповідно до таксономії педагогічних цілей в пізнавальній сфері, що була розроблена психологом Б.Блумом [9, с. 50]

Проаналізувавши запропоновану вченим диференціацію ІКТ- компетентностей, можна зробити висновок, що вона може існувати, але спрямована на технологічну складову і на фахівців, що мають освіту в інформаційній сфері, і відповідно, у рамках нашого дослідження може бути реалізована лише частково, насамперед, в організації самостійної діяльності для фахівців охоронної діяльності.

Підвищення кваліфікації спрямоване на послідовне удосконалення професійних знань, умінь і навиків, зростання майстерності в професійній діяльності.

Таблиця 1

Характеристика рівнів інформаційно-комунікаційних технологій-компетентності фахівця

Рівень	Характеристика
Перший – «Початковий»	Описувати ключові завдання в професійній сфері, що необхідно вирішувати за допомогою застосування інформаційно-комунікаційних технологій, а також професійні вміння характеризувати підходи щодо вирішення проблем.
Другий – «Мінімально-базовий»	Усвідомлювати теорії та можливості інформаційно-комунікаційних технологій, показувати обізнаність, використовуючи отримані знання та вміння, які необхідні для вирішення значної кількості легких завдань професійного спрямування.
Третій – «Базовий»	Підбирати та застосовувати інформаційно-комунікаційні технології з метою вирішення ключових професійних завдань.
Четвертий – «Підвищений»	Вирішувати завдання професійного характеру, які мають високий рівень складності із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, їх удосконалення з метою вирішення професійних завдань, насамперед, бути здатним проектувати, конструювати, наповнювати інноваційним змістом елементи наявних ІКТ.
П'ятий – «Поглиблений»	Вирішувати завдання нестандартного та інноваційного спрямування, насамперед з моделювання, проектування, розроблення, упровадження, налагодження складових нових інформаційно-комунікаційних технологій.
Шостий – «Дослідницький»	Бути спроможним вирішувати сучасні професійні завдання на теоретичному та практичному рівні у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, насамперед, з моделювання, проектування, створення, втілення, налагодження нових технологій та керування ними.

Відповідно до цього, фахівці з охоронної діяльності уже володіють певними знаннями і практичними навиками виконання своєї роботи, можуть критично відноситись до навчального матеріалу, хочуть отримати саме ту інформацію, яка потрібна для реалізації їхньої професійної діяльності.

Потреба в підвищенні кваліфікації майбутніх фахівців з охоронної діяльності зумовлена: змінами зовнішнього і внутрішнього середовища, удосконаленням їхнього фаху, освоєнням нових видів зброї і сфер діяльності.

Саме підвищення кваліфікації ґрунтується на поєднанні різних видів індивідуального та групового навчання, яке реалізується в процесі аудиторних і позааудиторних занять, де викладач не приймає участь, але здійснює безпосереднє керівництво [4, с. 110.].

У зв'язку з активним розвитком інформаційних технологій, важливу роль відіграє застосування їх у процесі підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності. На основі аналізу наукових джерел, визначено ключові напрями активного використання таких технологій у освітньому просторі:

- збільшення ресурсів з метою покращення їхньої майстерності, відкриття нових можливостей для розвитку мислення, підбір способів отримання знань на основі особистісних якостей через комп'ютер, виконання значимих завдань, застосування інформаційних технологій як основного фактора поєднання освітньої сфери з реальними умовами життя [1];
- забезпечення цілісного інформаційного освітнього простору [7];
- сприяння професійного розвитку у фахівців за допомогою інтерактивних та інформаційних технологій навчання [6].

Отже, інформаційні технології розглядаються як комплекс методів набуття професійних знань і способів діяльності в процесі конструктивної взаємодії науково-педагогічного працівника, фахівця охоронної діяльності та інформаційно-комунікативних технологій, які орієнтовані на досягнення високих результатів після проходження підвищення кваліфікації.

Застосування інформаційних технологій під час підвищення кваліфікації фахівців з охоронної сфери покращує усвідомлення набуття знань під час розв'язання професійних завдань, удосконалення результатів освітньої діяльності, формування здатності мислити аналітично, усвідомленість своєї професійної діяльності.

Необхідно зазначити, що всі існуючі інноваційні технології в освіті, які використовуються у процесі підвищення кваліфікації орієнтовані на те, щоб сформувати у фахівця з охоронної діяльності самостійність, у зв'язку з тим, що саме дана якість сприяє швидкій адаптації у динамічних умовах. Важливе значення в процесі організації підвищення кваліфікації фахівців з охоронної сфери набувають інформаційні технології, що відкривають їм доступ до нетрадиційних джерел інформації, та забезпечують можливості для реалізації креативності, оволодіння й фіксації навичок та розвивають самостійність [8].

Крім того, в процесі підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності важливо навчити їх розуміти нову термінологію, оперувати спеціальними термінами, правильно висловлювати свою позицію, здійснювати аналіз ситуацій, проводити дискусію [5, с. 118].

Реалізація інформаційних технологій передбачає використання різних комп'ютерних програм професійного спрямування, які ґрунтуються на застосовуванні наочності, що сприяє отриманню високих результатів і досягнень [3].

На наш погляд, застосування мультимедійних віртуальних тренажерів та лазерного тиру «Рубін – У» фахівці з охоронної діяльності матимуть змогу покращити навички прицільної, швидкісної та тактичної стрільби.

Визначено, що в реаліях сьогодення, підвищення кваліфікації фахівців охоронної діяльності необхідно проводити активну підготовку на полігонах, де інструктори навчатимуть стрільбі із сучасних зразків зброї, а також переміщенню, взаємодії та опануванню основ тактичної медицини. Крім того, на полігонах необхідно відпрацювати тактичні прийоми у комплексі з фізичними навантаженнями, а також вправи із застосуванням зброї, формування новітньої тактики дій, яка змінюється. У навчальних центрах важливо застосовувати методика «Тімбілдинг», що сприятиме удосконаленню навичок взаємодії членів команди у різноманітних нетипових ситуаціях, а також підвищить рівень особистої відповідальності за результат.

Реалізація систем відеоспостережень, детекторів руху відеокамер або зовнішніх охоронних датчиків, системи технічного зору, побудова алгоритмів для ідентифікації й

розпізнання осіб за допомогою дронів, виявляти та протидіяти диверсійно-розвідувальним групам, розвідувальним та ударним БПЛА, стихійним лихам, порушникам (нападникам – терористам, диверсантам, кримінальним елементам та ін.), а технічне обладнання об'єктів повинно забезпечити їх надійний захист, охорону та оборону. Крім того, вивчення тепловізійних приладів для виявлення порушників охоронного режиму шляхом отримання видимої картинки об'єкта, від якого виходить теплове випромінювання. Саме вміння користуватися тепловізором, дозволяє фахівцям охоронної діяльності точно фіксувати рух об'єктів у нічний час, які невидимі для людського зору і навіть для спецприладів нічного бачення.

Крім того, у зв'язку з тим, що весь світ, насамперед й Україна, переходить на сучасні натівські стандарти, необхідно ознайомитись та навчитись поводитися з новими видами зброї, наприклад, автоматичною гвинтівкою M16 моделі WAC47, пістолетами Glock 17 та 19, 22, 35, P 11, крім того, навчити користуватися сучасними видами гранат, ознайомлення з основними натівськими засобами захисту.

На наш погляд, важливо зауважити, що фахівці з охоронної діяльності мають досягати такого рівня володіння апаратним і програмним забезпеченням, щоб в подальшому мати можливість самостійно та швидко, без будь-якої допомоги розв'язувати проблему, яка потребує негайного вирішення в процесі застосування інформаційних технологій

Висновки

Підвищення кваліфікації фахівців з охоронної діяльності – це процес поглиблення теоретичних знань, удосконалення вмінь і практичних навичок у межах професійних компетенцій або розширення кваліфікаційного профілю фахівців.

Зазначимо, що впровадження у процес підвищення кваліфікації мультимедійних віртуальних та лазерних тренажерів, проведення занять зі стрільби на полігонах та відпрацювання на них тактичних прийомів у комплексі з фізичними навантаженнями, а також ознайомлення з основними натівськими засобами захисту та новими зразками зброї і техніки стимулюють і мотивують фахівців до удосконалення своїх професійних навичок та сприяють самостійному прийняттю правильних рішень у екстремальних ситуаціях. А інтенсивність навчань та систематичні тренування дають можливість фахівцям з охоронної діяльності підвищити свою майстерність.

Визначено, що в процесі підвищення кваліфікації фахівців охоронної діяльності необхідно використовувати сучасні інформаційні технології у самостійній діяльності цих фахівців, що сприятиме: розвитку різних видів мислення (наочно-дієвого, практичного, критичного); організаційних та комунікативних здібностей; формуванню вмінь приймати правильні рішення або пропонувати різні варіанти вирішення ситуацій екстремального характеру; формуванню інформаційної культури, умінь обробляти матеріал; здійснювати експериментальну та дослідницьку діяльність.

Список використаних джерел

1. Бордовский Г. А., Соколова И. И. Образование в постиндустриальном высокотехнологическом обществе. *Человек и образование*. 2009. № 4 (41). С. 1–19
2. Гуревич Р. С., Шестопалюк О. В., Шевченко Л. С. Застосування мультимедійних засобів навчання та глобальних інформаційних мереж у наукових дослідженнях. Вінниця, 2004. 323 с.
3. Дубасенюк, О. А. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 412 с.
4. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ЗВО. *Освіта та управління*. 1999. № 3 (2). С. 105–115

5. Кисленко Д. П. Організація самостійної роботи з використанням інформаційних технологій при професійній підготовці майбутніх фахівців з охоронної діяльності. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2 (375). С. 115–120.
6. Кисленко Д. П. Професійно-кваліфікаційна характеристика, як наукова основа побудови методики навчання майбутніх фахівців з охоронної діяльності до використання інформаційних технологій. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 135. С. 132–137.
7. Кисленко Д. П. Система формування ключових компетентостей майбутніх фахівців охоронної діяльності та безпеки. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2018. Вип. 279. С. 226–231.
8. Лапінський В. В., Міна А. С., Скрипка К. І. Міжнародні тенденції розвитку інформатизації освіти та підвищення її якості. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. Вип. 5 (19). URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
9. Спирін, О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2009. Вип. 5 (13). С. 50-51
10. Босенко А. І., Федоренко І. В., Радзієвський Р. М. Організаційне упорядкування як засіб удосконалення фізичної підготовки військовослужбовців. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : зб. наук. пр. 2018. № 5. С. 7-13.